

[REDACTED]

GENERALDIREKTØREN

DR Byen
Emil Holms Kanal 20
DK-0999 København C
T +45 3520 3040
www.dr.dk

Maria Rørbye Rønn
D +45 3520 8012
E mrn@dr.dk
24.02.2012

Kære [REDACTED]

Du har klaget over *21-Søndag*-indslaget, *Norge: Voldtægtsbølge i Oslo* sendt den 20. november 2011. Efter at redaktionen afviste din kritik, har du klaget videre til lytternes og seernes redaktør. Han har nu gennemgået sagen og lavet en indstilling til min afgørelse.

Jeg fremsender hermed indstillingen, hvis konklusion jeg har valgt at følge.

Med venlig hilsen

Maria Rørbye Rønn

Generaldirektør

Kopi: Journalen

Redaktionschef Marianne Blichfeldt
Advokat Peter Skov
Seniorkonsulent Stine Hegelund Bertelsen
Projektmedarbejder Marianne Juul
Souschef Jacob Kwon
Nyhedsdirektør Ulrik Haagerup

Indstilling fra lytternes og seernes redaktør

"Klage over *21 Søndag* -indslaget *Norge: Voldtægtsbølge i Oslo*

sendt den 20. november 2011.

Den 20. november 2011 bragte *21 Søndag* et indslag om en række uopklarede overfaldsvoldtægter i Oslo. Eventuelle gerningsmænd blev ikke nævnt i indslaget.

Den 21. november 2011 klagede en seer, det mente at indslaget var direkte misvisende og krævede en berigtigelse. I klagen stod der bl.a.:

"Hvad jeg nys har erfaret fra dette link:

<http://www.youtube.com/watch?v=io3AAF5WsFM>

gør det bydende nødvendigt for mig at sende denne protest.

Det er ganske enkelt en uanstændig manipulerende information, jeg har været udsat for, og der kan desværre kun være tale om bevidst forsøg på vildførelse.

Redaktionen må simpelthen berigtige indslaget ved i en eller anden form at give en vederhæftig fremstilling af Hanne Kirstin Rohdes syn på de norske voldtægter.

Jeg regner med at modtage et svar fra avisens ledelse på denne henvendelse, da der må være en grænse for, hvad jeg som licensbetaler skal finde mig i. Har jeg ikke hørt fra TV avisen inden ugens udgang, vil jeg med stædighed forfølge sagen."

Den 13. december 2011 svarede projektmedarbejder Marianne Juul på vegne af *21 Søndags* Souschef Jacob Kwon Henriksen. Her stod der bl.a.:

"Som jeg forstår den, kritiserer du DR Nyheders udeladelse af herkomsten af de voldtægtsforbrydere, der har stået bag den bølge af voldtægter, der har ramt Oslo?

Der findes tilfælde, hvor det er relevant at fortælle om en gerningsmands nationalitet, hvis det har haft indflydelse på forbrydelsen. Det vurderer vi, at det ikke har haft i tilfældet om Oslo. Vi kunne for eksempel finde det relevant at nævne oprindelse, hvis der var tale om et mønster i nationaliteten blandt gerningsmændene, men der er ifølge Oslos politi ikke tale om et sådan mønster i dette tilfælde. Ifølge vore oplysninger er forbrydelserne ikke begået af en gruppe fra samme land eller et snævert afgrænset område.

Vores hensigt med indslaget var at beskrive en by, hvor kvinder og befolkning er oprørte og skræmte, og hvor befolkningen nu selv tager initiativ til at hjælpe, som et frivilligt værn, der patruljerer om natten.

Indslagets formål var i dette tilfælde altså ikke konkret at hjælpe til at opklare forbrydelserne, ligesom det ind imellem kan være tilfældet i sager i Danmark. Men når så det er sagt, så ligger der en relevant diskussion i, hvilke informationer der bør medtages, og hvilke der bør udelades - specielt i sager om alvorlig kriminalitet. Vi skal på den ene side ikke udelade vigtig information, men på den anden side skal vi heller ikke medvirke til at stigmatisere bestemte grupper i befolkningen."

Med klagen var der vedhæftet en klagevejledning til Pressenævnet og lytternes og seernes redaktør.

Den 14. december 2011 kontaktede klager igen *21 Søndag*. Her skrev han:

"Jeg kan ikke rigtig få mig selv til at takke for svaret, som I har givet nedenfor. I skriver: "Vi kunne for eksempel finde det relevant at nævne oprindelse, hvis der var tale om et mønster i nationaliteten blandt gerningsmændene, men der er ifølge Oslo politi ikke tale om et sådan mønster i det tilfælde." Jamen det er jo lige netop det der er, ifølge Oslo politi! Har I da slet ikke ulejlighet jer med at se det korte link, jeg sendte jer??

<http://www.youtube.com/watch?v=io3AAF5WsFM> Hanne Kristen Rohde - fra Oslo politi, den samme politimand I havde med i indslaget, er jo fuldstændig klar på dette punkt! Der er tale om - som hun udtrykker det - traumatiserede unge mænd fra fortrinsvis kurdiske og afrikanske lande, med et helt andet kvindesyn end det der ellers hersker blandt nordmænd. Ikke en eneste etnisk norsk er repræsenteret i denne type voldtægter!! Og her fra de norske Nyheter:

http://www.youtube.com/watch?v=Bm1yJMMUK_c!!!

Enten har jeres journalist fået redigeret sit indslag, eller han burde have en kraftig irrettesættelse - og en fornyet dækning af sagen burde bringes. Men jeres svar til mig er under alle omstændigheder oprørende ringe.

Jeg er på ingen måde ude efter at nogen skal stigmatiseres, jeg er ude efter at blive oplyst ordentligt.

Jeg vil ikke stiltiende finde mig i, at blive vildledt eller at blive fyldt med, hvad der kun kan opfattes som manipuleret virkelighed! Naturligvis vil jeg gå videre med denne klage, såvel til pressenævnet som til "seere og lyttere". De vil modtage denne mail med den nødvendige supplerende tekst, med mindre I sender mig et tilfredsstillende svar inden for en uge. Et sådant svar skal, for at være tilfredsstillende, godtgøre, at I

har gennemset den link-dokumentation, jeg har givet jer, og at I forholder jeg alvorligt til sagen.

Jeg finder den ganske alvorlig, idet min tiltro til vederhæftigheden af jeres øvrige udsendelsesflade på nyhedssiden har lidt et alvorligt knæk - endda yderligere bestyrket af jeres svar!"

Den 15. december 2011 skrev DR Nyheders projektmedarbejder Marianne Juul tilbage til klager og gjorde igen opmærksom på, at det var muligt at anke DR Nyheders svar til lytter- og seerredaktøren. Den 16. december 2011 ankede klager sagen til både Pressenævnet og lytternes og seernes redaktør. I klagen til lytter- og seerredaktøren stod der:

"Jeg vil gerne rette jeres opmærksomhed på nedenstående forløb - og på min oprindelige anke mod TV-avisen for i bedste fald sjusket, men, som jeg ser det, sandsynligvis nærmere med bevidst fordrejning for øje, at bringe det amputerede indslag om overfaldsvoldtægter i Oslo.

Jeg henviser til nedenstående, og beder redaktøren ulejlige sig med at gennemse de to link jeg har givet, samt naturligvis TV-avisens dækning af sagen."

Jeg har nu gennemgået sagen og afleverer hermed min indstilling:

Jeg beklager, at denne indstilling pga. stort arbejdspress først foreligger nu.

Klager henviser bl.a. til et NRK-interview med politiinspektør Hanne Kristin Rohde fra Oslo Politi, som kan ses på Youtube. Klippet er autentisk og stammer fra den 15. april 2009. Indslaget handler om udviklingen i overfaldsvoldtægter i Oslo. Politiinspektøren siger bl.a. (min udskrift/oversættelse):

"Gerningspersonerne er relativt unge mænd, som kommer fra andre lande. Det er ofte asylsøgere. De kommer ofte fra traumatiserede lande eller fra lande med et helt andet kvindesyn end det, vi har i Norge. Det er både traumatiserede mænd og kulturrelaterede handlinger, sådan som vi ser det."

Hanne Kristin Rohde understregede, at der i en række tilfælde var tale om grov vold og trusler på livet. I indslagets speak hed det bl.a.:

"En gennemgang af de sidste 41 sager viser, at de fleste gerningsmænd har kurdisk eller afrikansk baggrund."

Klager henviser yderligere til et andet senere (men udateret) NRK-indslag, med et nogenlunde tilsvarende indhold.

Klager mener på denne baggrund, at det er usagligt og fordrejende, at netop dette aspekt ikke indgik i 21 Søndags indslag fra den 20. november 2011.

Klagen har to aspekter. Dels de faktuelle forhold omkring overfaldsvoldtægter i Oslo og dels den konkrete vinkling i det omtalte indslag.

Netop de omtalte udtalelser fra politiinspektør Hanne Kristin Rohde vakte opsigt i Norge og blev i flere omgange taget op i den offentlige debat. Også en række politikere markerede sig i diskussionen.

For at kvalificere debatten om etnicitet og voldtægter lavede politiet i 2011 en særlig grundig undersøgelse af hele området. Den blev udgivet i maj 2011 af Oslo Politidistrikt under titlen:

"Voldtekt i den globale byen - endringer i anmeldte voldtekter og seksualkultur i Oslo"
I sammenfatningen (se s. 86) hedder det bl.a. konkluderende:

"Grove generaliseringer om at Oslos voldtektsmenn er utlendinger og i hovedsak muslimer er både feilaktig, utilstrekkelig og uheldig. I alt ¾ af de 152 kjente gjerningsmennene som ble anmeldt i 2010 har europeisk statsborgerskap, i all hovedsak norsk. Halvparten har etniske røtter i Europa og igjen hovedsakelig Norge. De øvrige gjerningsmennene hadde herkomst fra ulike kontinenter og land. Utenom Norge som den vanligste landbakgrunnen med 50 gjerningsmenn, var 9 fra Pakistan, 8 fra Irak og 7 fra Litauen for å nevne de største gruppene. Den etniske profilen på gjerningsmenn varierer innenfor de ulike lovbruddene og voldtektstypene, men forskjellene er samtidig så små at det snarere er likheten som er påfallende. For samtlige voldtektstyper unntatt overfallsvoldtekt er europeiske gjerningsmenn i flertall, hvorav flest norske. Overfallsvoldtektene omhandler imidlertid kun 5 identifiserte, unike personer. Disse har utenlandsk opprinnelse, men 2 var svært unge (under 18 år) og 2 hadde alvorlige psykiatriske diagnoser og kan ikke regnes som representative for sin etniske kultur. Gjerningspersonerne som ikke er identifisert i de øvrige 16 overfallsvoldtektene, beskrives både som av norsk/europeisk, afrikansk/mørkhudet, og asiatisk utseende."

Ovennævnte rapport var baseret på tal fra 2010. I løbet af 2011 skete der en stigning i antallet af voldtægter (antallet af anmeldte voldtægter steg med 31 pct. ifølge årstallene i den statistiske oversigt "Kriminaliteten i Oslo").

Denne stigning falder bl.a. indenfor overfaldsvoldtægter. Det var netop den frygt, det skabte, der var udgangspunkt for DRs indslag.

Også for 2011 er der ifølge politiets oplysninger (se bl.a. politiinspektør Hanne Kristin Rohdes udtalelser til VG den 19. januar 2012) tale om, at alle de formodede

gerningsmænd, der er blevet identificerede i forbindelse med overfaldsvoldtægter, er af andet etnisk oprindelse end norsk. Det handler om otte ud af 55 anmeldte overfaldsvoldtægter. Der var pr. 19. januar kun rejst tiltale i to sager.

Da 21 Søndag lavede sit indslag den 20. november var det seneste samlede overblik den omtalte rapport fra maj 2011, der udtrykkeligt advarede mod at lave forenklede fremstillinger. Endvidere havde politiet i ugen op til indslaget netop udsendt et signalement af en formodet voldtægtsmand, der var efterlyst for flere overfald. Manden var "nordisk" af udseende og med kort fuldskæg.

Tidligere på måneden havde direktøren for Utlendingsdirektoratet, Ida Børresen, udtalt, at asylsøgerne blev stigmatiseret i voldtægtsdebatten:

"Dersom enkelte grupper er overrepræsenteret i kriminalitet må vi tørre snakke om det. Men vi må gjøre det præcist. En utlending i Norge kan være hva som helst. Og at en person har utenlandsk utseende trenger ikke bety, at han er utlending eller asylsøker", sagde Ida Børresen til VG.

Ved siden af denne debat om voldtægter og "de fremmede" (defineret på forskellig vis) var der samtidig - i takt med det stigende antal overfaldsvoldtægter i Oslo - blevet taget en lang række initiativer til at dæmme op for tendensen, der skabte frygt i byens natteliv. Et af initiativerne var "Natteravnene", som DR valgte at bruge som omdrejningspunkt for det påklagede fire minutter lange indslag, der netop beskrev byens frygt og talte med den gruppe, der prøvede at forebygge og sprede tryghed.

I indslaget medvirkede også før omtalte politiinspektør Hanne Kirstin Rohde, der overfor DR vælger at understrege, at politiet har svært ved at forklare stigningen. Samtidig understreger hun, at det af hensyn til efterforskningen er vigtigt, at kvinderne anmelder voldtægter så hurtigt som muligt.

I indslagets speak hedder det bl.a. om politiets arbejde:

"Blandt de 51 voldtægter i år er kun syv blevet opklaret, for i flere tilfælde mangler de et ordentligt signalement eller også er der intet DNA-spor."

Når indslaget her bruger formuleringen "opklaret", bør det tilføjes, at ingen af de nævnte sager på det pågældende tidspunkt havde ført til domfældelse.

Det fremgår imidlertid af oplysningerne fra politiet i Oslo, at alle de syv ovenfor omtalte, har en anden etnisk baggrund end norsk. Det er oplysninger som denne, der får klageren til at skrive:

"Det er ganske enkelt en uanstændig manipulerende information, jeg har været udsat for, og der kan desværre kun være tale om bevidst forsøg på vildførelse."

Sammenfatning

21 Søndag valgte den 20. november 2011 at vinkle sit indslag om overfaldsvoldtægter i Oslo på usikkerheden og frygten - og på initiativet med Natteravnene. At man ikke også sætter fokus på spørgsmålet om gerningsmændenes etnicitet og/eller nationalitet er som udgangspunkt ikke et problem. Mediet bør have vide rammer til at vælge sin vinkel, og der gives ikke forkerte oplysninger i indslaget.

Spørgsmålet er imidlertid, om oplysningerne om de formodede gerningsmænds etnicitet/nationalitet er så væsentlige og så klare, at det er direkte vildledende at udelade dem.

Ud fra en gennemgang af de oplysninger der var til rådighed da indslaget blevet lavet i november 2011, er der ikke tilstrækkeligt grundlag for at kritisere redaktionen for udeladelsen. Det er her væsentligt at fremhæve, at Oslo Politi selv i klare vendinger advarer mod generaliseringer om at gerningsmændene er udlændinge – jf. netop konklusionen fra politiets 2011-rapport *"Voldtekt i den globale byen"*, der blev citeret ovenfor: *"Grove generaliseringer om at Oslos voldtektsmenn er udlændinge og i hovedsak muslimer er både feilaktig, utilstrekkelig og uheldig."*

Der er derfor ikke grundlag for – som klager gør det – at kritisere DR for *"manipulation"* og *"vildførelse"*.

Selvom indslaget og dets vinkling således var forsvarligt, havde det været en fordel, hvis man havde henvist til debatten om de formodede gerningsmænds baggrund. På tidspunktet for udsendelsen var der i 2011 anmeldt 51 overfaldsvoldtægter i Oslo. Indslaget omtaler selv, at de syv er *"opklaret"*. Selvom *"opklaret"* kan være en overdivelse (da der kun var rejst to tiltaler og endnu ikke var afsagt nogen dom) er det en kendsgerning, at alle syv mistænkte var af anden etnisk oprindelse end norsk. På trods af de mange faldgruber i omtalen heraf (jf. igen Oslo Politis rapport fra maj 2011) kunne dette aspekt med fordel have været nævnt i indslaget.

Konklusion

21 Søndag havde i et fire minutter langt indslag sat fokus på frygten for det stigende antal overfaldsvoldtægter i Oslo – og på nye initiativer til at sikre bedre overvågning. Det var forsvarligt, at man valgte at vinkle indslaget således, at man ikke også omtalte diskussionen om de formodede gerningsmænds etnicitet og nationalitet. Oslo Politi havde endvidere selv advaret om generaliseringer herom. Indslaget var således på den konkrete baggrund ikke i modstrid med DR's

programetik – der var ikke tale om nogen manipulation, og der er ikke noget at rette eller beklage.

Selvom den konkrete kritik af det omtalte indslag således må afvises, har klager ret i, at det er relevant, at nyhedsformidlingen jævnligt søger at belyse spørgsmålet om, hvorfor nogle grupper med anden etnisk baggrund er overrepræsenterede i kriminalitetsstatistikken. Uagtet hvor komplekse forklaringerne kan være og hvor mange forskellige grupper, der kan være tale om, er det et spørgsmål, som offentligheden har en helt legitim interesse i at få belyst seriøst og nuanceret gennem DR's nyhedsformidling.

Jacob Møllerup, den 9. februar, 2012